

Ekonomiguru 2026

Inledande tävling 14.1.2026 kl. 9-11

Uppgift 1. Tabelluppgift

Utgå från uppgifterna i tabellen nedan och bedöm om följande påståenden om Finland och Tjeckien är korrekta, felaktiga eller om du inte kan ge ett svar utifrån tabellen. 2 p./rätt svar, max 10 poäng

	2019		2024	
	Finland	Tjeckien	Finland	Tjeckien
3-månaders marknadsränta, årsgenomsnitt, %	-0,4	2,1	3,6	5,0
Den offentliga ekonomins överskott i förhållande till bruttonationalprodukten, %	-0,9	0,3	-4,4	-2,0
Den offentliga ekonomins skulder i förhållande till bruttonationalprodukten, %	65,2	29,6	82,5	43,0
Andel arbetslösa bland 20-64-åringar, %	5,0	1,6	6,5	2,1
Andel sysselsatta bland 20-64-åringar, %	77,2	80,3	77,0	82,3
Bytesbalansen i förhållande till bruttonationalprodukten, %	-0,1	0,3	0,0	1,7
Bruttonationalprodukt per invånare enligt priserna år 2020, euro	43 910	22 050	43 280	21 910
Inflation, %	1,1	2,6	1,0	2,7

Källor: IMF, ECB, Eurostat, Tjeckiska centralbanken.

- A) I båda länderna var penningpolitiken stramare 2024 än 2019.
- a. Rätt
 - b. Fel
 - c. Kan inte säga
- B) Den tjeckiska offentliga ekonomin har under båda åren varit i bättre skick än Finlands.
- a. Rätt
 - b. Fel
 - c. Kan inte säga
- C) År 2024 var andelen arbetskraft bland 20–64-åringar högre i Finland än i Tjeckien.
- a. Rätt
 - b. Fel
 - c. Kan inte säga
- D) År 2024 hade Tjeckien mindre intäkter än utgifter från sina internationella affärer.
- a. Rätt
 - b. Fel
 - c. Kan inte säga

- E) Den nominella förmögenheten per invånare minskade i båda länderna från 2019 till 2024.
- a. Rätt
 - b. Fel
 - c. Kan inte säga

Uppgift 2. Ordförklaringar

Förklara kort följande termer.

2 p./rätt svar, max 10 poäng

- A) Positivt kreditregister
- B) Digital euro
- C) Folkpension
- D) Värdeandelskonto
- E) Penningkurir

Uppgift 3. Begreppsförklaringar

Svara på frågorna nedan. I avsnitt E kan du använda dig av den bifogade artikeln. 3 p./punkt, max 15 poäng

- A) Vad är ett husbolag (bostadsaktiebolag)?
- B) Hur fattas beslut i ett husbolag?
- C) Vad är skillnaden mellan skötselvederlag och finansieringsvederlag?
- D) Vad är skillnaden mellan försäljningspris och skuldfritt pris?
- E) När är det en fördel för bostadsplaceringen att husbolaget i sin bokföring redovisar de finansieringsvederlag som delägarna betalat? Du kan använda den bifogade artikeln.

Uppgift 4. Lång essä

max 30 poäng

På senare tid har det pratats mycket om att minska företagsstöden för att balansera den offentliga ekonomin. Skriv en sammanhängande essä där du funderar på följande frågor:

- A) På vilka olika sätt stöds företag?
- B) Varför används företagsstöd?
- C) Vilka är för- och nackdelarna med företagsstöd ur företagens och samhällets synvinkel?

Material för uppgift 3.5

Kauppalehti 6.5.2025 (Heidi Huotilainen)

Hur du känner igen ett bra husbolag

Experten listar 7 saker som det lönar sig att vara uppmärksam på i husbolagets ekonomi

Ett bra husbolag bygger särskilt på tre saker, anser bankdirektör **Janne Koivuniemi**, som ansvarar för finansiering och tjänster för bostadsaktiebolag och byggande i OP Nyland.

De här tre sakerna är en balanserad ekonomi, ett systematiskt underhåll och en högkvalitativ förvaltning. De är viktiga med tanke på husbolagets möjlighet att få finansiering. "Också som delägare granskar jag husbolag med tanke på samma teman som i arbetet", sade Koivuniemi på tisdagen vid evenemanget Taloyhtiö (Husbolaget) i Helsingfors Mässcentrum.

Enligt honom är det centralt för den ekonomiska balansen att det bland annat inte finns något negativt kumulativt skötselbidrag, att bostadsbolagets betalningsbeteende är bra, att det inte finns några obetalda vederlag och att likviditeten är god.

Ekonomisk balans kan påverkas till exempel av att man sköter om en betydande reparationsskuld, det vill säga en större renovering som ofta kräver ett stort lån. "Den ekonomiska balansen utmanas också av inflation och en realisering av ränterisken. De snabbt stigande vederlagen utmanar delägarnas betalningsförmåga", säger Koivuniemi.

Han påminde om att ett husbolags lånehanterings- och betalningsförmåga består av delägarnas betalningsförmåga. "Om delägarnas ekonomiska balans rubbas kan det äventyra husbolagets ekonomiska balans."

Hur kan man då ta reda på hur bra ett husbolag är? Detta öppnade **Sanna Hughes**, verksamhetsledare för Suomen vuokranantajat, särskilt vad gäller husbolagets ekonomi. Hon listade sju saker som det lönar sig att vara uppmärksam på i husbolagens ekonomi.

Enligt Hughes är **vederlagskalkylen** den viktigaste delen av husbolagets bokslut. Av kalkylen framgår om det har samlats tillräckligt vederlag i förhållande till utgifterna, om bufferten är i ordning och om vederlagen har använts korrekt, det vill säga för det ändamål för vilket de har samlats in. I vederlagskalkylen fäster Hughes uppmärksamhet vid överskottet eller underskottet av vederlag för den avslutade perioden och det överförda vederlagets över-/underskott. "Om vederlagskalkylen visar ett underskott skulle jag fråga varför."

Beroende på orsaken till underskottet och buffertarna kan det bli aktuellt att samla in extra vederlag eller höja vederlaget. Om inkomsterna däremot ständigt överstiger utgifterna lönar det sig att fråga om budgeten är realistisk.

I **verksamhetsberättelsen** skulle Hughes särskilt titta på väsentliga händelser under räkenskapsperioden och efter dess utgång samt bedömningar av den framtida utvecklingen. Av budgetjämförelsen framgår faktiska och uppskattade kostnader. Det ger indikationer på hur väl husbolagets styrelse och disponent har lyckats med ekonomiplaneringen. I **budgetjämförelsen** lönar det sig att fästa uppmärksamhet vid vilka som är de största kostnaderna i euro. "Om det dessutom finns skillnader mellan budgeten och utfallet, lönar det sig att fråga vad de beror på." Ibland finns det förnuftiga förklaringar till skillnaderna, till exempel en särskilt snörik vinter eller en vattenskada. Om sådana orsaker inte finns kan man fråga om åtgärder bör vidtas.

Det lönar sig också att utreda om aktieägarnas betalningar **fonderas eller redovisas** i husbolagets bokföring. Fonderingen syns i resultaträkningen under finansiella intäkter och i balansräkningen under eget kapital. Redovisningen syns däremot som intäkt i resultaträkningen.

Balansräkningen visar husbolagets ekonomiska situation vid räkenskapsperiodens slut. I balansräkningens aktiva uppmanar Hughes att man fäster uppmärksamhet vid fordringar i fastighetens avkastning. Om fordringarna är stora kan man fråga om styrelsen och disponenten har vidtagit nödvändiga åtgärder. Vad gäller aktiva lönar det sig att fästa uppmärksamhet vid bland annat saldot för långfristiga lån och de förskott som erhållits. De erhållna förskotten bör vara klart större än fordringar under aktiva på fastighetens intäkter.

I budgeten lönar det sig att fästa uppmärksamhet vid om en höjning av skötselvederlaget föreslås och, ifall det föreslås, om det finns goda motiveringar för detta. Dessutom lönar det sig att se om vattenavgiften räcker till för vattenkostnaderna, om reparationsbudgeten är realistisk och om kapitalvederlagets nivå har beräknats korrekt.

Av utredningen av underhållsbehov framgår vilka reparationer som har utförts och vad som planeras. Här lönar det sig att fästa uppmärksamhet vid om utredningen har gjorts med hjälp av utomstående och å andra sidan hur reparationerna ser ut till exempel i förhållande till husbolagets ålder.

Fakta:

Redovisning och fondering

Om delägarnas betalningar redovisas kan den placerande delägaren i beskattningen dra av sina betalningar från de hyresintäkter som han eller hon får.

Om betalningarna fonderas kan den placerande delägaren räkna med dem i anskaffningsutgiften för bostaden och beakta dem i överlåtelsevinsten eller -förlusten när bostaden säljs.

Överlåtelsevinst uppstår när man säljer en egendom till ett högre pris än vad man själv har köpt den för. Överlåtelsevinsten är beskattningsbar kapitalinkomst. Överlåtelseförlusten kan däremot dras av i beskattningen.